

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2007 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w następującym składzie:

Przewodniczący SSR del. Witold Rękosiewicz

Protokolant: apl. adw. Kinga Komorowska

po rozpoznaniu w dniu 18 maja 2007 r. w Warszawie

sprawy z powództwa

przeciwko (...) Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. z/s w W.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

I. Powództwo oddala,

II. Obciąża Skarb Państwa - Kasa Sądu Okręgowego w Warszawie kwotą 600 zł /sześćset/ tytułem wpisu stałego od pozwu,

III. Zasądza od (...) Towarzystwa Ubezpieczeń SA z/s w W. kwotę 720 zł /siedemset dwadzieścia/ tytułem kosztów zastępstwa procesowego,

IV. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sadowym i Gospodarczym na koszt Skarbu Państwa - Kasa Sądu Okręgowego w Warszawie.

SSR Witold Rękosiewicz

Uzasadnienie

Powód - wnosił o uznanie za niedozwolone postanowienia § 20 ust. 1 wzorca umowy Towarzystwa Ubezpieczeń (...) SA w W. pod nazwa „Ogólne warunki autocasco i kradzieży AC/ /dalej OWU/ zatwierdzonego uchwałą Zarządu TU (...) SA nr 39/2005 z dnia 2 L11.2005 r. W uzasadnieniu pozwu powód przytaczając treść całego kwestionowanego postanowienia wzorca obejmującą § 20 wraz z ustępem 20.1 wskazał, że uprawnia ono towarzystwo ubezpieczeniowe do obniżenia należnego poszkodowanym odszkodowania w przypadku gdy poszkodowany przyczynił się do zaistnienia wypadku. W ocenie powoda kwestionowane postanowienie jest sprzeczne z przepisami prawa, szczególnie z art. 805 kc więc stosownie do art. 807 kc jest nieważne.

Uzasadniając swoje stanowisko powód powołał wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23.04.1999 r. sygn. I CKN 57/98 /OSNC 2000/1 póż. 13/ zawierający tezę: „Do odszkodowania przysługującego ubezpieczającemu z tytułu umowy ubezpieczenia przepis art. 362 kc nie ma zastosowania”. Powód stwierdził, że przepis art. 362 kc nie dotyczy odpowiedzialności z tytułu umowy ubezpieczenia, ponieważ normujące tę umowę przepisy zmodyfikowały ogólne zasady odpowiedzialności odszkodowawczej, w tym skutki prawne przyczynienia się poszkodowanego do szkody - np. art. 826 § 1 i 2 kc, art. 827 § 1 kc albo art. 832 § 1 kc.

Zdaniem powoda jest oczywiste, że art. 362 kc stoi w opozycji do istoty ubezpieczenia polegającej na zapewnieniu ubezpieczającemu ochrony w razie zaistnienia działań lub zaniechań wywołujących powstanie szkody albo stanowiących przyczynienie się do powstania lub zwiększenia szkody. W ocenie powoda możliwość uwzględnienia przyczynienia prowadziłyby do unicestwienia podstawowych celów ubezpieczenia tj. osłabienia lub nawet wyłączenia jego funkcji ochronnej i kompensacyjnej.

Powód stwierdził, że brak możliwości zastosowania art. 362 kc do umowy ubezpieczenia oznacza, iż przyczynienie się ubezpieczającego do powstania szkody lub wyrządzenie jej we własnym albo cudzym mieniu - w zakresie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej - nie uzasadnia samo przez się zmniejszenia tego odszkodowania.

Wobec powyższego za niedopuszczalne należy uznać stosowanie kwestionowanej klauzuli dającej możliwość powoływania się na przyczynienie osoby ubezpieczonej. Zdaniem powoda przedstawiona argumentacja uzasadniała uznanie kwestionowanej klauzuli wzorca umownego

za niedozwoloną i wykluczenie jej z obrotu.

Pozwany (...) SA wniósł o oddalenie powództwa w całości. Wskazał, że powód żądając uznania danego postanowienia wzorca umownego za niedozwolone nie odniósł się do przepisów art. 385¹ - 385³ kc będących materialną podstawą abstrakcyjnej kontroli wzorca umowy oraz postępowania o uznanie postanowień umowy za niedozwolone. Podkreślił, że powód nawet nie powołał się w pozwie na istnienie określonych w art. 385¹ kc przesłanek skutkujących uznaniem kwestionowanego postanowienia za niedozwolone i nie wykazał istnienia którejkolwiek z nich. W ocenie pozwanego brak przedstawienia i udowodnienia w pozwie, że kwestionowane postanowienie w rażący sposób narusza interesy konsumenta i jest sprzeczne z dobrymi obyczajami nakazuje uznać żądanie powoda za nieuzasadnione. Odnośnie żądania uznania kwestionowanego postanowienia za nieważne na podstawie art. 807 kc pozwany podniósł, że tryb postępowania w przypadku takiego żądania jest inny i nie znajduje on zastosowania w przypadku wystąpienia z żądaniem uznania za niedozwolone postanowień wzorca umownego, w oparciu o które zostało wytoczone powództwo. (...) zauważył też, iż powód nie wyjaśnił w jaki sposób kwestionowane postanowienie jest sprzeczne z przepisami prawa w szczególności z art. 805 kc ponieważ zdaniem pozwanego powołanie się na orzecznictwo wyłączające stosowanie art. 362 kc do odszkodowania z umowy ubezpieczenia jest niewystarczające.

Podniesiony w pozwie *zarzut* pozwany uznał za bezzasadny. Nie kwestionując tezy wyrażonej w wyroku Sądu Najwyższego pozwany zauważył, że nie ma ona zastosowania w niniejszej sprawie więc powoływanie się na nią jest bezprzedmiotowe. Pozwany podkreślił, że kwestionowana klauzula nie odwołuje się do art. 362 kc a analiza art. 20 ust. 1 OWU nie może doprowadzić do wniosku uzasadniającego zarzut naruszenia określonej w nim zasady. *Zarzucił* też, że powód ograniczył się do przytoczenia jedynie fragmentu OWU w oderwaniu od okoliczności jego użycia.

Pozwany wyjaśnił, że postanowienie § 20 ust. 1 OWU w treści kwestionowanej przez powoda zostało wprowadzone celem dostosowania wzorca do stanu prawnego ukształtowanego wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Sąd OKiK) z dnia 23.10.2003 r. wydanego w sprawie o sygn. akt XVII Amc 45/02. Zmiana polegała na dodaniu do postanowienia wzorca, tożsamego z postanowieniem uznanym przez Sąd za niedozwolone, wyraźnego wskazania, iż zmniejszenie odszkodowania lub odmowa jego

wypłaty przez ubezpieczy ciela może nastąpić jedynie w granicach określonych przepisami kodeksu cywilnego. Pozwany sprzeciwił się stanowisku powoda, że z kwestionowanego postanowienia wynika, iż jakiegokolwiek przyczynienie się poszkodowanego uprawnia (...) do obniżenia odszkodowania. Podkreślił, że nie wynika to z kwestionowanej klauzuli, w której wyraźnie wskazano, iż zmniejszenie lub odmowa wypłaty odszkodowania nastąpi w granicach określonych przepisami art. 815, 816 i 826 kc.

Ponadto pozwany dodał, że § 20 OWU odwołuje się wprost do § 19 OWU mówiąc, że ujemne skutki dotyczące wysokości odszkodowania mogą nastąpić jedynie, gdy nie zostaną zachowane wymogi wskazane w art. 19 OWU, regulującym zasady postępowania w razie wystąpienia szkody.

Według pozwanego sankcja przewidziana w § 20 OWU ma zastosowanie w przypadku nie wykonania obowiązków związanych z postępowaniem po powstaniu szkody, które określa art. 826 kc. Odwołanie się w § 20 OWU do zapisów kodeksowych dających możliwość i określających zakres zmniejszenia lub odmowy wypłaty odszkodowania zdaniem pozwanego wskazują, że jego intencją jest działanie w granicach wyznaczonych w tym zakresie normami prawa. Pozwany podkreślił, że kwestionowane postanowienie wzorca nie dotyczy przyczynienia się do powstania szkody a tylko świadomego utrudniania postępowania likwidacyjnego. Za nieuzasadniony uznał pozwany sposób rozumienia kwestionowanego zapisu przez powoda, który twierdzi, że odnosi się on do przyczynienia do powstania zdarzenia objętego ochroną ubezpieczeniową na podstawie OWU. Zdaniem pozwanego takiej interpretacji przeczy treść § 20 OWU odwołującego się do § 19 OWU a także regulacja § 6 tych samych OWU, wyłączając odpowiedzialność ubezpieczyciela za szkodę powstałą na skutek działania umyślnego lub rażącego niedbalstwa ubezpieczonego. Pozwany stwierdził również, że zarzuty powoda są bezzasadne ponieważ kwestionowany zapis wzorca nie *zmierza* do umożliwienia ubezpieczycielowi stosowania art. 362 kc. Podkreślił, że odmienną rzeczą jest sankcja za naruszenie powinności z umowy ubezpieczenia a odmienną wykonywanie obowiązków z umowy ubezpieczenia. Dodał, że zmniejszenie lub odmowa wypłaty odszkodowania na podstawie kwestionowanej klauzuli jest możliwa tylko w sytuacjach przewidzianych w powoływanych w niej przepisach kodeksu cywilnego i postanowieniach wzorca umownego wobec tego w żadnym stopniu nie kształtuje

praw i obowiązków konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami naruszając interesy konsumentów.

W piśmie procesowym z dnia 23.02.2007 r. powód podtrzymał zawarte w pozwie stanowisko. Powołując się na konkretny przypadek ograniczenia przez pozwanego w oparciu o kwestionowane postanowienie, wysokości wypłaconego odszkodowania powód stwierdził, że nie jest prawdą, iż (...) nie dokonuje interpretacji spornego postanowienia w sposób wskazany w pozwie. Zarzucił pozwanemu, że powoływanie się na § 20 ust. 1 OWU w sytuacji, gdy ubezpieczony przyczynił się do powstania szkody objętej ubezpieczeniem stało się jego stałą praktyką. Na podstawie powyższego przykładu powód stwierdził, że obecna konstrukcja OWU wprowadza w błąd klientów pozwanego co do prokonsumenckich intencji wpływających z tak określonego przepisu a rzeczywistej praktyki działania ubezpieczyciela. W oparciu o powyższe powód zarzucił, iż kwestionowane postanowienie jest sprzeczne z przepisami prawa i rażąco narusza interesy osób poszkodowanych przez bezprawne uprzywilejowanie pozwanego zakładu ubezpieczeń, ponieważ zakład ubezpieczeń, mimo otrzymania składki ubezpieczeniowej od ubezpieczonego na podstawie spornego zapisu wzorca może zmniejszyć należne odszkodowanie.

Powód zarzucał też, że wskazane w § 20 OWU art. 815, 816 i 826 kc w żaden sposób nie korespondują z ewentualnym faktem przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody, ponieważ są to przepisy nakładające na ubezpieczonego określone obowiązki informacyjne i regulują jego zachowanie po powstaniu szkody. Nie odnoszą się więc do związku między zachowaniem poszkodowanego a powstaniem szkody. W ocenie powoda zawarty w kwestionowanym postanowieniu zapis uprawniający (...) do obniżenia odszkodowania w przypadku przyczynienia się do powstania szkody ma charakter celowego wprowadzenia w błąd klientów zakładu ubezpieczeń. Powód wskazał, że klient, któremu obniżono wysokość odszkodowania uzasadniając takie działanie przyczynieniem się do powstania szkody i powołując się na mówiące o tym postanowienie wzorca odstąpi od dalszego dochodzenia swoich roszczeń będąc przekonany, że ubezpieczyciel ma rację. Wprowadzanie klientów w błąd zdaniem powoda narusza dobre obyczaje i rażąco uprzywilejowuje pozwanego co prowadzi do wniosku, że kwestionowane postanowienie stanowi klauzulę niedozwoloną i uzasadnia żądanie pozwu.

Odpowiadając na argumenty powoda pismem z dnia 8.05.2007 r. pozwany podtrzymał

stanowisko zawarte w odpowiedzi na pozew.

Zaprzeczył, że powołany jednostkowy przypadek jest dowodem stałej praktyki. Podkreślił, że przyczyną obniżenia odszkodowania było rażąco nieostrożne zachowanie uczestnika ruchu drogowego / nie właściwe zaciągnięcie hamulca ręcznego kwalifikowane jako niedbalstwo/ łączące się z naruszeniem zasad ruchu drogowego i z tej przyczyny nie może być objęte ochroną ubezpieczyciela. Powołując się na art. 816 kc pozwany zauważył, że ubezpieczy ciel może zmniejszyć lub odmówić wypłaty odszkodowania gdy w procesie likwidacji szkody ustali, iż wynika ona ze *zdarzeń* nie objętych ochroną ubezpieczeniową na podstawie stosunku prawnego ubezpieczenia.

Ponownie podkreślił, że kwestionowanego zapisu nie można interpretować w oderwaniu od pozostałych zapisów wzorca. *Zarzut* celowego wprowadzania w błąd pozwany uznał za bezpodstawny i niezasadny.

Podniósł również powtórnie, że powód nie wykazał istnienia przesłanek uzasadniających uznanie kwestionowanego postanowienia za klauzulę niedozwoloną w świetle art. 385¹ § 1 kc.

Podkreślił, że powód poprzestał na stwierdzeniu, że konstrukcja OWU wprowadza konsumentów w błąd naruszając dobre obyczaje i rażąco uprzywilejowując pozwanego ubezpieczyciela. Wskazał, że powód nie wykazał, jaki dobry obyczaj został naruszony przez zapis § 20 OWU i nie udowodnił istnienia drugiej z przesłanek abuzywności kwestionowanego postanowienia. Podkreślił, że do uznania za niedozwoloną danej klauzuli nie wystarczy sam *zarzut* naruszenia oraz wykazanie jego istnienia ale konieczne jest udowodnienie, że postanowienie prowadzi do rażącego naruszenia interesów konsumenta, więc szczególnie znaczącego, doniosłego.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił i zważył co następuje: Bezsporne jest, że w stosunkach z konsumentami pozwany wykorzystuje kwestionowane przez powoda postanowienie wzorca umownego.

Wobec powyższego przedmiotem sporu jest, czy przedmiotowe postanowienie spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej określonej w art. 385¹ § 1 kc. Przesłankami abuzywności postanowienia wzorca umownego jest sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumentów. Istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Pojęcie to zastąpiło stosowane uprzednio w praktyce pojęcie

zasad współżycia społecznego. Przyjmuje się, iż sprzeczne z dobrymi obyczajami są działania wykorzystujące niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszające zasadę równorzędności stron umowy. Aby można było mówić o abuzywności danej klauzuli konieczne jest wykazanie, że naruszenie interesów konsumenta jest rażące a obie wymienione wyżej przesłanki występują łącznie. Kontrola postanowień wzorca umownego w postępowaniu przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów prowadzona jest w trybie art. 479³⁶ - art. 479^{4:)} kpc wzorowana jest na dyrektywie konsumenckiej Unii Europejskiej nr 93/13 o nieuczciwych klauzulach umownych. Wprowadza ona tzw. abstrakcyjną kontrolę wzorca umownego zmierzającą do wyeliminowania z obrotu prawnego klauzul mających abuzywny charakter.

Postępowanie w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone toczy się w sposób oderwany od jakiegokolwiek węzła materialno prawnego łączącego strony. Z okoliczności, że postępowanie prowadzone jest w oparciu o zasady materialnego i procesowego prawa cywilnego wynika, że na stronie występującej z pozwem o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone ciąży obowiązek wykazania, iż kwestionowane postanowienie posiada cechy klauzuli abuzywnej określone w art. 385¹ § 1 kc.

Analizując w świetle powyższego zarzuty powoda dotyczące zakwestionowanej klauzuli należy stwierdzić, że powód nie wykazał, iż posiada ona cechy klauzuli abuzywnej określone w definicji ustawowej. Przeprowadzając w tej sytuacji samodzielną ocenę kwestionowanego postanowienia Sąd uznał za trafną uwagę pozwanego, że jego treść powinna być analizowana w powiązaniu z zawartym we wzorcu komentarzem dotyczącym § 20 OWU oraz postanowieniami wzorca i przepisami ustawowymi, do których odwołanie znajduje się w przedmiotowym zapisie wzorca.

Podkreślić należy, że zarówno kwestionowana klauzula jak i § 19, do którego się ona odwołuje znajdują się w rozdziale V wzorca OWU zatytułowanym: „Postępowanie w razie szkody”. *Oznacza* to, że znajdujące się w § 19 informacje określają akty staranności jakie należy spełnić w przypadku powstania szkody. W tej sytuacji w ocenie Sądu kwestionowane postanowienie uprawniające pozwanego do ograniczenia bądź odmowy wypłaty odszkodowania w całości wiąże ten niekorzystny dla kontrahenta zakładu ubezpieczeń skutek z przyczynami w postaci niedochowania przez niego aktów

staranności. Kwestionowana klauzula *zawiera* więc wyraźną informację przedstawiającą sposób postępowania w razie powstania szkody w powiązaniu ze skutkami tego *zdarzenia, jeżeli* kierowca ubezpieczonego samochodu, ubezpieczony lub osoba działająca w jego imieniu odstąpi od wykonania tych czynności. Nie można wobec tego uznać, że kwestionowane postanowienie upoważnia pozwanego ubezpieczyciela do jednostronnej oceny zachowania ubezpieczonego i stwierdzenia, czy przyczynił się on do powstania lub zwiększenia rozmiaru szkody, w oparciu o niejasne, nieznane ubezpieczonemu kryteria a następnie odmowy z tej przyczyny wypłaty odszkodowania w całości lub w części. Zdaniem Sądu kwestionowane postanowienie i towarzyszący mu komentarz wyraźnie wiążą możliwość odmowy wypłaty odszkodowania z określonym zachowaniem się poszkodowanego pozwalającym na ustalenie okoliczności powstania i rozmiaru szkody. Zapis taki jest zgodny z bezwzględnie obowiązującymi przepisami kodeksu cywilnego dotyczącymi umowy ubezpieczenia nakładającymi na ubezpieczonego obowiązek określonego zachowania się w przypadku zaistnienia szkody w celu umożliwienia ustalenia okoliczności jej powstania i zapobieżenia wzrostowi rozmiarów szkody -art. 826 § 1 kc. Dotyczy to również przepisów art. 815 i 816 kc wiążących możliwość regulowania wysokości odszkodowania w zależności od stopnia przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody.

Z powyższych względów Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdzając, że kwestionowane postanowienie nie spełnia cech klauzuli niedozwolonej określonych w art. 385¹ § 1 kc i uznając, że brak podstaw do uwzględnienia żądania powoda oddalił powództwo jako bezzasadne.

O wysokości wpisu od pozwu i obciążeniu nim jak i kosztami publikacji wyroku Skarbu Państwa orzeczono na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych /Dz. U. nr 167, póź. 13987.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 kpc w zw. z art. 108 w/w ustawy o kosztach sądowych.

SSR Witold Rękosiewicz